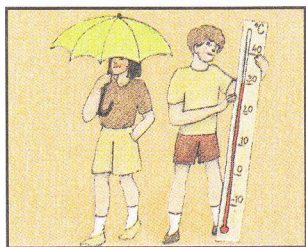
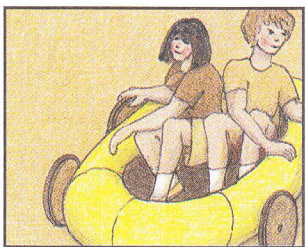

Je tu cez deň veľmi horúco a v noci zima. Dáždnik používame iba ako slnečník.

Namiesto vesiel budeme používať kolesá.

PÚŠTE

Podnebie

Od rovníka smerom k obratníkom klesá množstvo zrážok. Pre nedostatok vlhky redne rastlinstvo a ubúda aj živočíchov. Savany postupne prechádzajú do polopúští a tie do púští. Ich povrch pokrýva piesok, štrk a kamene. Púšte sú najviac rozšírené v Afrike, Ázii a Austrálii. Rozprestierajú sa v okolí obratníkov.

V púšťach je veľmi teplo, ale chýba tam vlaha. Spôsobuje to ohrievanie a prúdenie vzduchu na Zemi. V týchto častiach Zeme, v okolí obratníkov, vzduch klesá z výšky, pritom sa ohrieva a vysušuje. Preto tam prší len ojedinele.

V púšťach je veľký rozdiel medzi dennými a nočnými teplotami. Cez deň je tam najteplejšie na Zemi. Teploty dosahujú aj viac ako 40°C. V noci občas mrzne. Spôsobené je to tým, že zemský povrch tepelne neochraňuje rastlinstvo a ani vrstva oblakov. Občas, keď zaprší, púšť rýchlo a na krátky čas zakvitne.

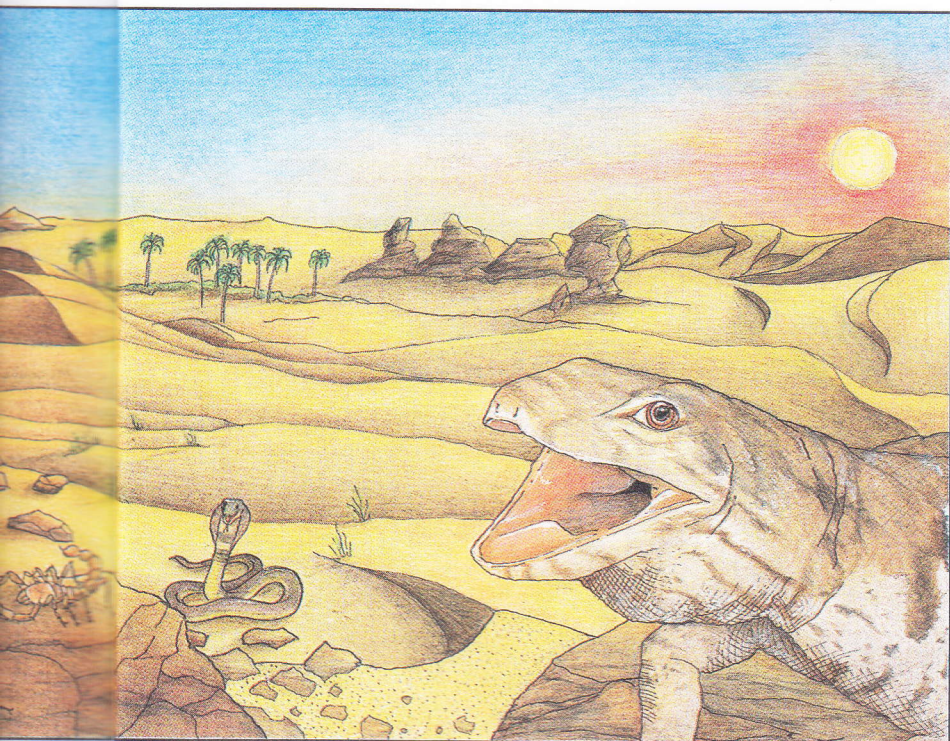
Vetry vytvorili v púšťach pieskové presypy – duny a iné zaujímavé útvary. Nebezpečné sú však pieskové búrky, po ktorých sa môže výrazne zmeniť vzhľad krajiny.

Vodstvo

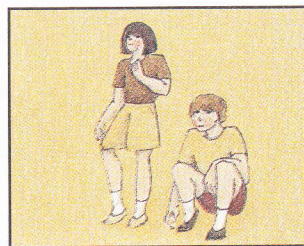
Po zriedkavých dažďoch sú v púšti výrazné stopy – korytá

105. Vietor neustále premiestňuje piesok. Vytvára z neho duny, ktoré tiež pomaly posúva.

Púšte sú temer bez rastlín. Málo je aj živočíchov. Výnimkou sú iba oázy.

Pôdy tu takmer vôbec nie sú. Veľkými výkyvmi teplôt sa drobja kamene, ktoré sa postupne rozpadajú na piesok.

občasných riek. Nazývajú sa vádí. V púšti rieky nevznikajú. Tie, ktoré tam pritekajú, rýchlo vysychajú, alebo sa zmenšujú. Príkladom rieky, ktorá je dosť mohutná na to, aby prekonala púšť, je Níl.

Na miestach, kde sú studne a pramene, vznikli oázy. Označujú sa za kvitnúce záhrady púšte.

Rastlinstvo a živočíšstvo

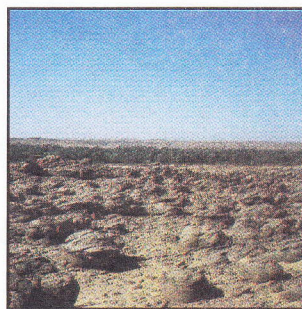
V púšťach prežije len veľmi málo rastlín a živočíchov. Sú to tie na teplo a sucho najodolnejšie. Semená rastlín vyklíčia len čo dostanú trochu vlahy, rýchlo zakvitnú a zarodia nové semená. Vodu si chránia, preto majú veľmi tvrdé listy.

Pre púšť sú typické hady a drobné hlodavce. Mnohé z nich sú nočné živočíchy, vyhnú sa tak denným horúčavam. Často majú veľké oči, aby videli aj potme. Majú dobre vyvinutý sluch a čuch.

Pôdy

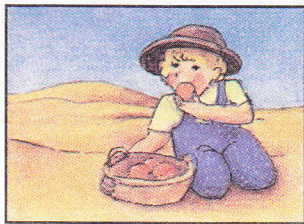
V púšti sú pôdy slabo vyvinuté. Piesok, kamene a štrk nepokrýva úrodný humus. Výnimkou sú oázy.

1. Vysvetlite, ako vznikli púšte v okolí obratníkov.
2. Ukážte na mape a pomenujte najväčšie púšte na Zemi.
3. Opíšte život v púšti.
4. Vysvetlite, čo je oáza.

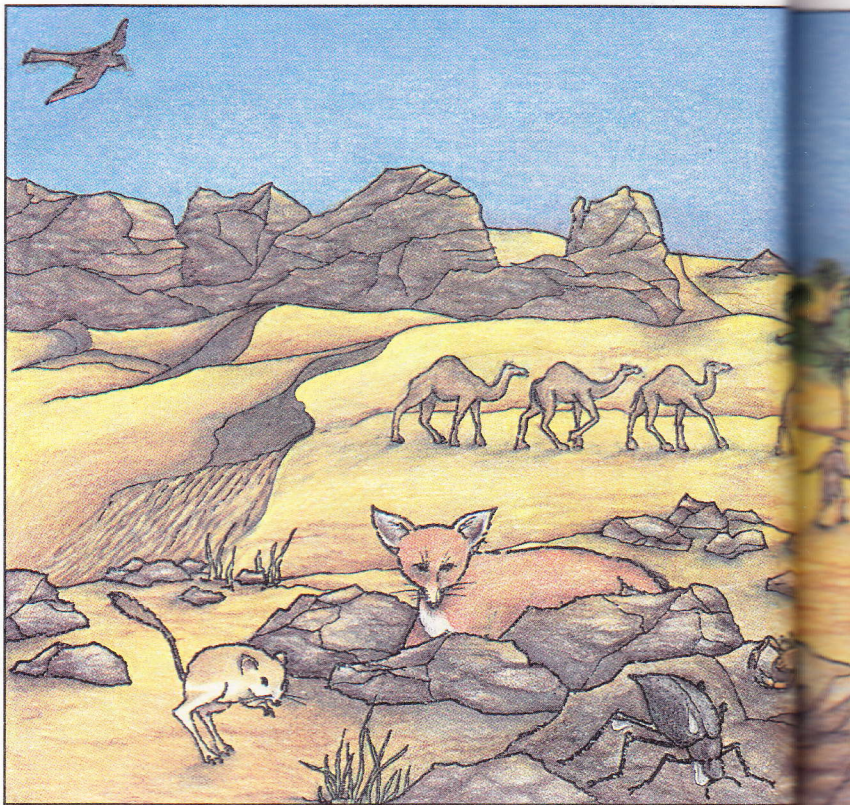
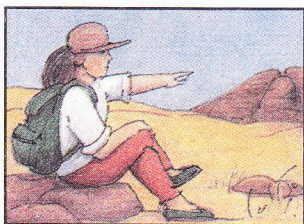

106. Povrch púšte môže pokrývať piesok, štrk a kamene.

Keby púšť dostala vodu, všade, a nielen v oázach, by som si mohol pochutiť na figách, mandarínkach a zelenine.

Arab napojil ťavy v oáze pred dlhou cestou na trh v meste.

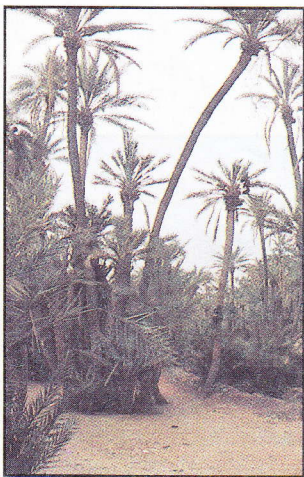
Človek a púšte

Púšte zdanlivo nemajú pre človeka nijaký úžitok. Miesta v púšti, kde sú studne, sa nazývajú oázy. Pestujú sa tam datle, figy, pomaranče a zelenina. Keby človek vedel vodou oživiť púšte, získal by rozsiahle územia poľnohospodárskej pôdy.

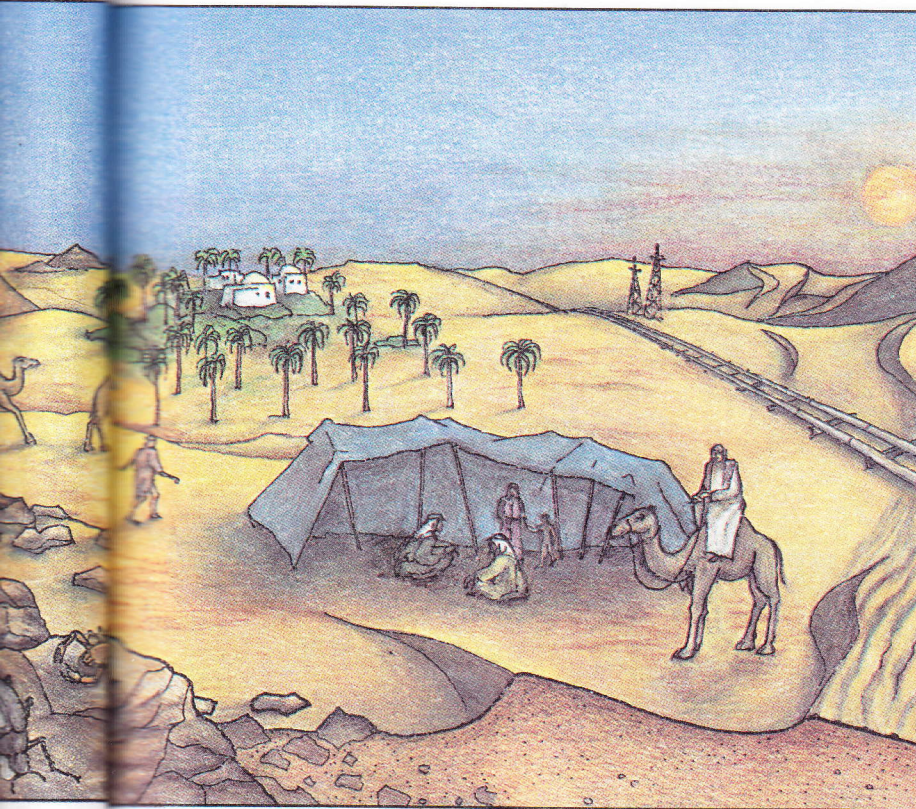
Hospodárenie človeka

Človek ešte stále pokladá púšte za prekážky vo svojich cestách. Trvalo v nich žijú iba **kočovní kmene**, ako Tuaregovia. V púšťach sú veľké ložiská nerastných surovín, napr. **ropy** a **zemného plynu**. Stavajú sa tam preto zariadenia na ťažbu ropy. Budujú dlhé ropovody a plynovody na dopravu vyťažených surovín. Na mnohých miestach sa človek pokúša oživiť púšť. Vŕta studne, vyrába sladkú vodu z morskej vody a zavlažuje krajinu. Rozloha púští sa zväčšuje. **Na ich okraji, v polopúšťach, dobytok spása riedke rastlinstvo**, a preto sa tam šíri púšť.

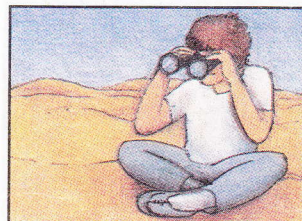
V niektorých púšťach sa na prilákanie turistov konajú napríklad automobilové preteky ako Grenada-Dakar. Takéto podujatia často prírode ubližia.

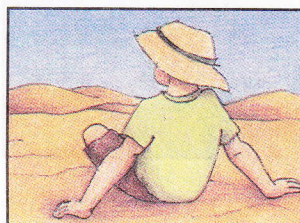
Zelené oázy sú v púšti len tam, kde sa vyskytuje voda.

Tento ropovod končí v prístave.

Obydlie i oblečenie chráni pred všadeprítomným pieskom a slnkom.

Osídlenie a život v krajine púští

Púšte sú **veľmi riedko zaľudnené**. Sídla a mestá mohli vzniknúť len tam, kde je voda. Preto **ležia na pobreží alebo brehoch riek**, ktoré cez púšte pretekajú, napr. Níl. Obývané sú aj **oázy**, kde sa na povrch dostáva podzemná voda. Obkolesujú ich duny piesku, proti ktorým sa človek bráni vysádzaním stromov. Cez deň sú v púšti vysoké horúčavy, ale v noci je chladno. Veľké výkyvy teplôt spôsobuje holý zemský povrch. Žiadne rastlinstvo nechráni povrch, a preto v noci teplo vyžaruje do atmosféry.

Kočovníci používajú ako obydlia stany z kože zvierat a plachiet. **Dobytok a ťavy**, ktoré chovajú, sú ich jediným majetkom.

V tých oblastiach, kde sú nerastné suroviny, získali ich majitelia a ťažobné spoločnosti veľké bohatstvo. Vznikajú z toho spory, preto sú v púšťových krajinách časté vojny.

1. Aký úžitok má pre človeka púšť?
2. Kde v púšti žije človek?
3. Charakterizujte jeho životné podmienky.
4. Ako sa človek bráni rozširovaniu púšte?

Vrtná veža na ťažbu ropy v púšti.